

Like muligheter for utdanning i migrasjonssamfunn

Kritisk kulturbevissthet
i barnehagen

- **Del B:** modul for bachelorprogram

Prosjekt: Reflecting Cultures of Education. Transnationality and Cultural Awareness in Early Childhood Education Programs (RECOdE)

PH Schwäbisch Gmünd
University of Education

DCU Ollscoil Chathair
Bhaile Átha Cliath
Dublin City University

Prosjektgruppen består av tre universiteter: PH Schwäbisch Gmünd (Tyskland), Universitetet i Stavanger (Norge) og Dublin City University (Irland).

Prosjektledelse: Dagmar Kasüschke, Gunnar Magnus Eidsvåg, Mathias Urban

Prosjektmedlemmer: Steffen Geiger, Karin Kämpfe, Carolina Semmoloni

forfatterne: Steffen Geiger, Stefan Faas

**Co-funded by
the European Union**

Finansiert av Den europeiske union. Synspunktene og meningene som kommer til uttrykk, er imidlertid utelukkende forfatterens/ forfatternes egne og gjenspeiler ikke nødvendigvis synspunktene og meningene til Den europeiske union eller DAAD National Agency. Verken EU eller DAADs nasjonale byrå kan holdes ansvarlig

Layout: Nada Lucic-Menzel

Schwäbisch Gmünd, Dublin, Stavanger
2025

Innhold

Innledende merknader	04
1 Utvikling av kulturbevisst kompetanse i oppvekstprogrammer	05
2 Krav til kulturbevisst pedagogisk handling	05
3 Dimensjoner og fasetter ved kulturbevisst kompetanse	07
4 Læreplanstrukturering og didaktisk-metodologiske implikasjoner	10
5 Implementering av modulene i studieprogrammene	12
6 Modulhåndbok: Kritisk kulturell bevissthet i utdanningsprogrammer for tidlig barndom	12
Referanser	20

Innledende bemerkninger

Utviklingen av en modul for undervisningskompetanse for kritisk kulturell bevissthet i barnehagelærerprogrammer er en del av prosjektet Reflecting Cultures of Education – Transnationality and Cultural Awareness in Early Childhood Education Programs (RECOdE) finansiert av Erasmus+. Sammen med Universitetet i Stavanger (Norge) og Dublin City University (Irland) utviklet prosjektet et studieprogram som vil gi studentene nøkkelkompetanse for et kulturelt mangfoldig arbeidsfelt. Dette inkluderte blant annet utvikling av følgende kompetanser som er basert på systematisk litteraturforskning, intervjuer av barnehagelærere samt workshops og diskusjoner med forelesere og ledere av ulike europeiske barnehagelærerskurs (f.eks. Ramon-Llull University Barcelona, Spania; Hogeschool KPZ, Zwolle, Nederland).

1 Utvikling av kritisk kulturell bevissthet i barnehagelærerprogrammene

Målet om å gjøre det mulig for studenter i barnehagelærerutdanninger å opptre på en kultursensitiv måte skaper to spørsmål: For det første er det nødvendig å klargjøre hva som menes med kulturbevisst handling, og for det andre må de resulterende kravene til handling og kompetansen som kreves for å håndtere dem, bestemmes mer presist. Det første spørsmålet ble diskutert med henvisning til tilrettelegging for likhet, frihet og solidaritet i rammeverket for Kritisk kulturell bevissthet (RECOdE 2025b). Det andre spørsmålet gjelder kravet om å fremme utvikling av visse faglige ferdigheter og evner, og utvikling av spesifikke kunnskaper og ferdigheter. I tillegg tas initieringen av visse motiver opp. Forutsetningen for dette er ikke minst bearbeiding av spesifikt innhold og adekvat utforming av tilstrekkelige didaktiske formater i barnehagelærerkontekster. Det handler om å formidle og tilegne seg spesifikk teoretisk kunnskap, visse holdninger samt metodisk kunnskap.

I det følgende beskrives kravene til kultursensitiv handling i utdannings- og støttekontekster først etter denne logikken før de beskriver fasetter av kompetanse som skal utvikles for dette formålet i studiet. Deretter følger presentasjoner om tilsvarende læreplaninnhold og didaktisk-metodiske implikasjoner.

2 Krav til kulturbevisst pedagogisk handling

I forståelsen som legges til grunn her, refererer kulturbevisst pedagogisk handling til handling på ulike nivåer. Tilrettelegging for likhet, frihet og solidaritet som et sentralt mål for pedagogisk praksis tar hensyn til dagens livssituasjon og barns individuelle behov og interesser, men kan bare utføres bærekraftig dersom fremtidige livssituasjoner og utfordringer samt de institusjonelle og maktrelaterte konstellasjonene som omfatter utdanningsprosessene tas i betraktning eller forutses. Dette betyr på den ene siden å forstå barnet og dets familie i deres respektive sosiale og kulturelle kontekster, å anerkjenne og akseptere de tilknyttede individuelle bekymringene og behovene, å balansere dem ut i institusjonen og å tilpasse de daglige interaksjonene deretter. I forbindelse med utdanningsarbeid med familier med flyktningbakgrunn og uten kunnskap om det respektive majoritetsspråket, vil dette for eksempel bety å etablere kontakt med morsmålsbrukere, tilby språkkurs for foreldre og legge til rette for daglig støtte i barnehager. På den annen side må det også tas hensyn til betingelsene som rammer inn denne individuelle kommunikasjonsprosessen – som de generelle kravene til utdanningssystemet og institusjonell handling, utfordringene, begrensningene og begrensningene i den osv. I disse strukturene må evner utvikles på en følsom måte, muliggjøres og om nødvendig utvides når det gjelder grenseforvaltning. Etter dette må barn få myndighet til å handle i slike strukturer.

I tillegg, eller parallelt, er det viktig å utvikle lavterskeltilgang for familier som har distansert seg fra utdannings- og opplæringssystemet eller barnehagene og som generelt har en tendens til å opptre ganske forsiktig. Dette inkluderer å etablere kontakter i systemet og redusere frykt. Samtidig innebærer dette også å videreutvikle barnehage som helhet med hensyn til kulturell bevissthet.

På denne bakgrunn er det nødvendig med en tilnærming til profesjonell barnehageopplæring, som ligger i den kritisk-refleksive koblingen av strategisk suksessorientert og kommunikativ, forståelsesorientert handling. Strategisk suksessorientert eller systemrelatert strategisk handling betyr forfølgelse av individuelle handlingsmål så vel som bevisst inkludering av rasjonelle regler og spesifikasjoner for å oppnå systemrelaterte mål, mens kommunikativ og forståelsesorientert handling er rettet mot å forstå andre og er en prosess med enighet og forhandling mellom subjekter (Habermas, 1984). En kobling av begge formene betyr ikke en ensidig tilnærming til normene og kravene som ligger i utdanningssystemet eller den ubestridte implementeringen av disse, men også deres kritiske og kontekstrelaterte klassifisering og undersøkelse, inkludering av andres perspektiver samt muligheter for grensehåndtering og modifisering av spesifikasjoner. Kravet om at utdanningsspesialister skal orientere subjektiv mening ikke bare mot dynamikken i utdanningssystemet og institusjonelle handlingsprosesser, men også mot meningen med sosiale og kulturelle liv så vel som til den imperative etiske handlingen blir tydelig (Faas & Treptow, 2010). I forbindelse med arbeid med familier og barn med flyktningbakgrunn refererer for eksempel hensynet til systemiske og institusjonelle krav og dynamikk til å integrere disse i barnehagens hverdag innenfor rammen av de foreskrevne reglene og begrepene (f.eks. individuell støtte, observasjon og dokumentasjon for å registrere barnets utviklingstilstand). Samtidig betyr dette imidlertid også å identifisere og stille spørsmål ved potensielle utfordringer samt eventuell usikkerhet og frykt, om nødvendig. Ulike ideer om foreldreskap og utdanning må tas på alvor for å fremme utvikling av barn og familier i betydningen menneskerettigheter og barns rettigheter.

På denne bakgrunnen finner kulturelt bevisste pedagogiske tiltak sted i sammenheng med standarder formulert og etterspurt av strukturelle rammebetingelser, fremme av tilsvarende kompetanse samt tilrettelegging for sosial rettferdighet, barns rettigheter og hensynet til individuelle behov i forbindelse med likhet, frihet og solidaritet. Fra dette kan følgende krav utledes til pedagogisk handling som grunnleggende inkluderer kulturell bevissthet:

Fane 1: Krav til kultursensitiv handling

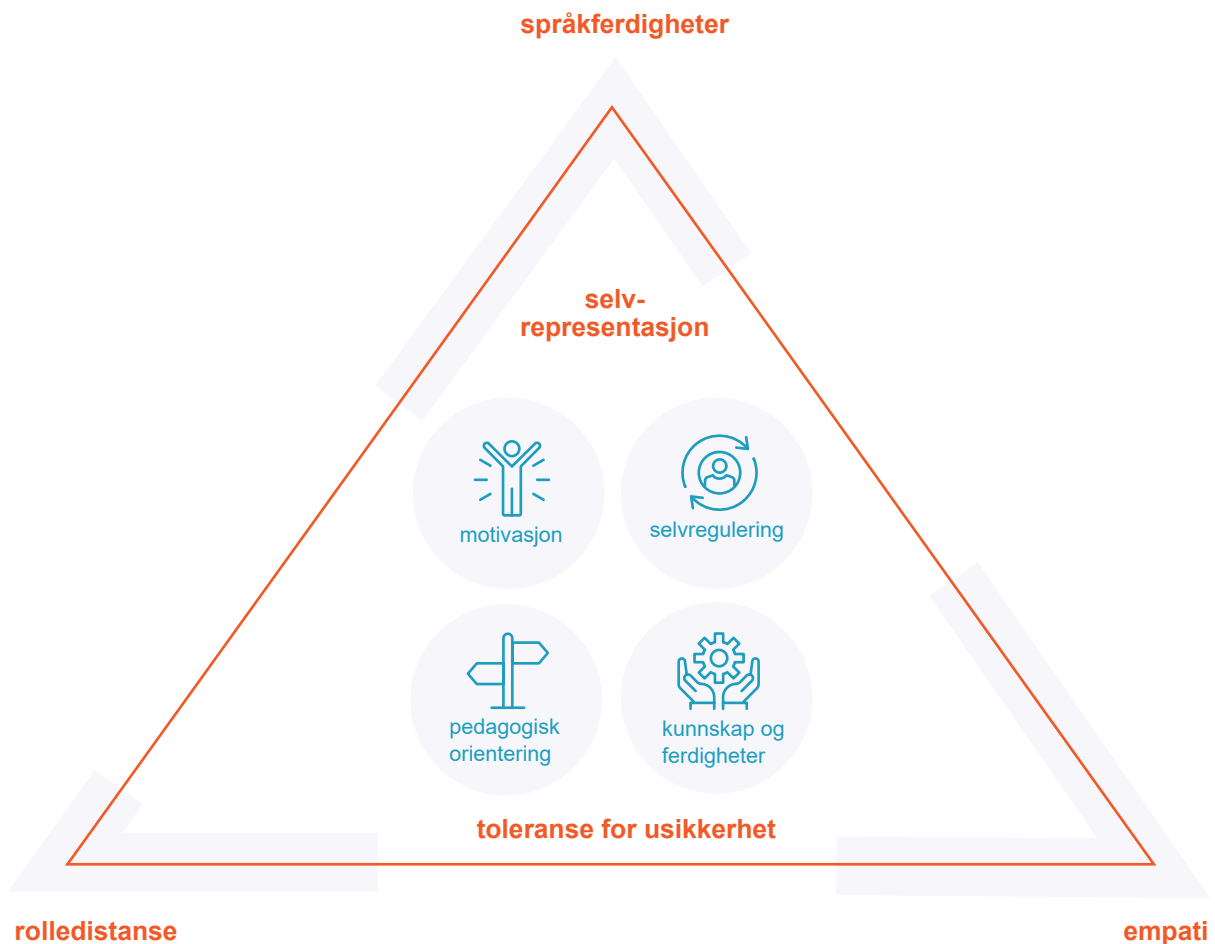
Krav til kulturelt bevisst handling	
Systemrelatert strategisk handling	Kommunikativ og forståelsesorientert handling
• Utdanningsmandat • (Pedagogiske) standarder • Ekspertise • Profesjonalitet / faglige krav • Utviklingsstandarder • ...	• Saksbehandling • Adaptiv handling • Betraktning av barnlig stahet • Betraktning av livsverdenens stahet og hverdagsteorier (frykt, utfordringer, forståelser av utdanning etc.) • ...

3 dimensjoner og fasetter av kulturbevisst kompetanse

Konkretiseringen av kravene til kulturelt bevisst handling etterfølges av spørsmålet om kompetansen som kreves, det vil si de pedagogiske forutsetningene som gjør det mulig for fagfolk å opptre i barnehage på en slik måte at, i tillegg til å ta hensyn til generelle yrkes- og yrkesetiske prinsipper, kulturelle forskjeller mellom barn, vanligvis også deres familier, blir sensitivt mottatt og behandlet. Hovedmålet er å legge til rette for opplevelser av likhet, frihet og solidaritet på ulike nivåer.

I dagens faglige debatter brukes kompetansebegrepet for å spesifisere de nødvendige pedagogiske forutsetningene for å mestre spesifikke faglige krav. Ofte brukes såkalte kompetansemodeller, som skiller ulike dimensjoner av kompetanse (Baumert & Kunter, 2013). Disse inkluderer disposisjoner som motivasjon, visse pedagogiske orienteringer, selvregulerende ferdigheter og kunnskap. I lys av kravene til kulturbevisst handling som er skissert ovenfor, kan kompetanse brytes ned i systemrelaterte og kommunikative, forståelsesorienterte kompetansefasetter. Systemrelatert kompetanse inkluderer på den ene siden spesifikk kunnskap om en profesjon, kunnskap om utdanningssystemet, inkludert systemboende dynamikk, regler og spesifikasjoner, aspekter ved profesjonsetikk, relaterte normer og verdier for pedagogisk handling, etc. Med kommunikativ kompetanse menes derimot evnen til kritisk refleksjon over kontekster og handlinger, for eksempel med hensyn til strukturell ulikhet og diskriminering eller egen pedagogisk praksis og samhandling. Videre innebærer det å ivareta egen yrkesrolle på en slik måte at både systemboende krav til handling og særtrekk ved den enkelte sak ivaretas og balanseres

i forståelsessammenheng (Cloos & Faas 2021). Kravet om å opptre kommunikativt og forståelsesorientert viser også til spesifikke kommunikasjonsferdigheter som er følsomme for kultur og ulikhet, samt evnen til å ta hensyn til andres perspektiver. Dette inkluderer kompetanseelementer som Lothar Krappmann (1969) beskriver som identitetsfremmende ferdigheter i bruk av symbolsk interaksjonisme (Mead 1934; Goffman 1959): På den ene siden betyr dette evnen til å distansere seg fra roller, det vil si muligheten til å reflektere og tolke seg selv i forhold til normer som blir virulente i visse sammenhenger, og på den andre siden evnen til empati, det vil si evnen til å absorbere forventningene til samhandlingspartnere og ta hensyn til dem i handlingsprosessen. I tillegg kommer evnen til å tolerere tvetydighet, som gjør det mulig å håndtere tvetydigheter og motsetninger produktivt, samt evnen til å synliggjøre egen personlighet og ståsted i kommunikasjonsprosesser (selvrepresentasjon) (Krappmann 1969). Sistnevnte krever også spesifikke språkkunnskaper (se fig. 1).

Bilde 1. Modell for kompetanse om kulturell bevissthet

Basert på denne i utgangspunktet brede konseptualiseringen av kompetanse om kulturell bevissthet, kan ytterligere spesifikke differensieringer gjøres. Sentralt i dette er spørsmålet om hva studentene må vite og tilegne seg når det gjelder å utvikle kulturbevisste kompetanser. I denne sammenheng kan det gjøres en ytterligere konkretisering i lys av de faglige kravene og fasetter av kompetansen som er identifisert så langt: Etter de formulerte systemmessige kompetansene kan det formuleres spesifikt kunnskapsrelatert innhold. Disse er først og fremst knyttet til handlingene og arbeidet med familier og barn i utdanningsinstitusjoner; de er tilsvarende organisatoriske. Dette inkluderer for eksempel kunnskap om familiers og barns sosiale livssituasjoner og vilkår, om kulturelle og sosiale likheter og forskjeller, samt relaterte kraftige og sosialt effektive konstruksjoner av forskjeller. Det tar også for seg kunnskap om internasjonale utviklingstrekk og deres sammenheng med politiske og sosiale forhold, utdanningssystemer og institusjoner. Når det gjelder de kommunikative kompetansene som er skissert ovenfor, kan det også identifiseres spesifikt innhold som fremfor alt fokuserer på personlige handlinger. Ikke minst tar den for seg en reflektert tilnærming til egne pedagogiske handlinger i arbeidet med barn og familier. Dette fokuserer også på personlige biografiske aspekter. Konkret handler det om utvikling av en kulturbevisst faglig holdning, spesifikke kultur- og ulikhetsbevisste dialogiske kompetanser, og evnen til kritisk refleksjon over eget liv og privilegier i denne sammenheng (se fane 2).

Tab 2: Spesifikasjon av kulturelt bevisst kompetanse.

Organisatoriske tiltak	Personlig handling
Kunnskap om... • barns og familiers livssituasjon og livssituasjon • Kulturelle likheter og forskjeller • sammenfiltringen av utdanningssystemer og utdanningsinstitusjoner med reproduksjon av (kulturelle og sosiale) ulikheter • barns rettigheter • sosiale og politiske forhold • internasjonal utvikling og dens sammenfiltring med nasjonale utdanningssystemer, institusjoner og interaksjoner • pedagogiske tilnærminger	• Utvikle en kulturelt bevisst faglig holdning • Anerkjennelse av kulturelle og sosiale forskjeller • Evne til å dekonstruere forskjeller og dens hierarkisering • Utvikling av refleksjonsferdigheter • Refleksjon over eget liv og privilegier • Dialogiske kompetanser

4 Læreplanstrukturering og didaktisk-metodiske implikasjoner

På bakgrunn av spesifikke krav til kulturelt bevisst handling og spørsmålet om hvilke pedagogiske forutsetninger som kreves for å håndtere dem, kan det skilles mellom to grunnleggende kompetanseområder: det organisatoriske og det personlige kompetanseområdet (se tab 3). Området organisasjonskompetanse fokuserer fremfor alt på vitenskapelig kunnskap om hvordan man skal opptre i barnehagesystemet. Gitt de teoretiske vurderingene som allerede er gjort, er fokuset her spesielt på to handlingsområder og arbeid for fremtidige fagfolk: arbeid med barn i barnehagelærersinstitusjoner og arbeid med familier. To kurs innen organisasjonskompetanse kan da utledes fra denne feltrelaterte differensieringen i betydningen en læreplanstruktur: "Kulturelt bevisst handling i barnehagelærersinstitusjoner" og "Kulturelt bevisst handling i arbeid med familier". Undervisningen i vitenskapelig kunnskap fokuserer derfor spesielt på detaljene i disse to områdene. Først og fremst må betydningen av begrepet "kritisk kulturell bevissthet" og avklaringen av dets referanseteorier vurderes. I tillegg er fokuset på refleksjon av pedagogiske tilnærminger og deres potensial for etablering og videreutvikling av kulturbevisste praksiser i barnehagelærersinstitusjoner og kulturbevisst arbeid med familier. I tillegg til teoretisk innhold og pedagogiske tilnærminger, er det også nødvendig å formidle analytiske ferdigheter for å inkludere barn og familiers livssituasjoner og miljøer og for å vurdere refleksivt sosiale og kulturelle likheter og forskjeller. Videre må internasjonale utviklingstrekk og sammenfiltrering med nasjonale og regionale kontekster diskuteres, samt utdannings- og familiepolitiske forhold og deres betydning for arbeid med barn og familier (f.eks. for kvalitetsledelse eller utviklingsutvikling).

Når det gjelder kravene til kommunikativ og forståelsesorientert handling, fokuserer det andre fagområdet på utvikling og fremme av personlig kompetanse. Modulen "Profesjonell og biografisk refleksjon" fokuserer primært på kritisk undersøkelse av profesjonelle og personlige holdninger i sammenheng med kritisk, kulturbevisst handling. Det er ikke bare et spørsmål om å utvikle en profesjonell holdning og rolle i håndteringen av kulturelle og sosiale likheter og forskjeller, men også om å ta hensyn til personlige eller sosiale maktstrukturer, minoritets- og majoritetsforhold og mulige kontekster for diskriminering. Det er nødvendig å bli oppmerksom på slike forviklinger og sosialt engasjement for å reflektere over egne fordommer og stille spørsmål ved og dekonstruere sosiale og kulturelle ulikhetsreproduksjoner i pedagogisk praksis. I den forbindelse foreslås det et kurs om dette temaområdet, som refererer til faglig refleksjon. Emnet setter søkelys på bevissthet om kulturelt og sosialt konstruerte forskjeller, utvikling av en kritisk holdning til sosialt implementerte hierarkier og aktuelle pedagogiske praksiser i denne sammenheng, og utvikling av kommunikative, kulturelt sensitive fasetter av kompetanse. På den annen side synes det nødvendig med et kurs som fokuserer tydeligere på selvbiografisk refleksjon. Dette refererer til refleksjonen av egen livsverden og biografi på bakgrunn av sosiale verdier og normer, privilegier og fordommer (se tab. 3).

Tab 3: Kulturbevisst kompetanse for arbeid med barn og familier

Organisatorisk kompetanse	Personlig kompetanse
• Teoretiske tilnærminger • Kunnskap om barn og familiers levekår i en sosial og lokal kontekst • Kritisk refleksjon over pedagogiske tilnærminger og deres vurdering av forskjeller for å unngå etnosentriske perspektiver • Erkjennelse av forskjeller og heterogenitet i ledelse og utvikling av utdanningsinstitusjoner • Kunnskap om å iverksette og vurdere barn og familiers rettigheter i institusjonelle strukturer • Kritisk vurdering av sosiale og politiske forhold i sammenheng med ... Organisasjonsutvikling ... Kvalitetsstyring ... Samfunnsorientering ... samarbeid og nettverk • Kritisk vurdering av internasjonal utvikling og dens sammenfiltring med nasjonale utdanningssystemer, institusjoner og interaksjoner • Forstå strukturelle ulikheter og diskriminering for å gjenkjenne sosiale begrensninger i denne sammenhengen og for å håndtere tvetydighetstoleranse • Kritisk refleksjon over institusjonelle strukturer	• Anerkjennelse av kulturelle forskjeller i sammenheng med arbeid med familier og barn • Dekontekstualisering og dekonstruksjon av forskjeller i utdanningskontekster for å realisere barns rettigheter • Refleksjon over eget liv og livsverden på bakgrunn av sosiale verdier og normer, privilegier og maktforhold • Forstå sammenhengen mellom biografiske, sosiale og kulturelle forhold i sammenheng med pedagogisk handling • Kommunikative ferdigheter til å håndtere forskjeller og heterogenitet i utdanningskontekster i betydningen likhet, frihet og solidaritet • Holdning til implementering av likestilling, frihet, solidaritet og barns rettigheter • Holdning til håndtering av utenforskap, diskriminering og strukturelle ulemper • Kritisk refleksjon over pedagogisk praksis • Forstå minoriteters levekår for å gjenkjenne sosiale begrensninger i denne sammenhengen og for å håndtere tvetydighetstoleranse • Evne til å reflektere og utvikle yrkesroller

5 Gjennomføring av modulene i studieprogrammene

En grunnleggende antagelse når man beskriver kompetanse i kulturell bevissthet og spørsmålet om deres forfremmelse i barnehagelærerskurs er å se i det faktum at dette er et tverrsnittspedagogisk tema. Kravene knyttet til profesjonell handling er relevante for alle felt i barnehagelæreren. Samtidig refererer kulturell bevissthet til et bredt spekter av temaer og diskursive referanser, som allerede tas opp på ulike områder i studieprogrammene og deres læreplaner, og som har blitt gjenstand for akademisk undervisning. Dette bør ikke minst skyldes det brede omfanget av temaet. På denne bakgrunn representerer de differensierte modulene her ikke bare en konsentrasjon av temaene knyttet til kritisk kulturell bevissthet, men også en systematisk differensiering av studieinnholdet som skal vurderes som relevant som forberedelse til pedagogiske praksiser som er sensitive for ulikhet og kultur. Implementeringen av modulene kan gjøres på to måter i barnehagelærerprogrammene:

- 1) De designede modulene kan iverksettes som selvstendige og differensierte moduler og kurs i allerede eksisterende eller nyutformede barnehagelærerutdanninger.
- 2) Den tematiske grupperingen og differensieringen av modulene gir mulighet til å plukke ut individuelle tema-aspekter for å videreutvikle og supplere eksisterende moduler eller emner.

Studieinnholdet som er skissert i det følgende presenteres i form av individuelle moduler. Forslag til antall studiepoeng, arbeidsmengde og kvalifikasjonskrav er også spesifisert i henhold til studieretningslinjene. For tilrettelegging og gjennomføring må disse aspektene tilpasses det respektive studieløpet. Beskrivelsen omfatter også den enkelte kompetanse, innhold, arbeidsformer og litteratur.

6 Modulhåndbok: Kritisk kulturell bevissthet i barnehagelærerutdanninger

Modul 1: Organisatorisk kompetanse for kritisk, kulturelt bevisst handling

- 1) Kulturbevisst handling i barnehagelærerinstitusjoner
- 2) Kulturelt bevisst handling når du jobber med familier

Modul 2: Personlige kompetanser til kritisk, kulturbevisst handling

- 3) Saksbehandling
- 4) Biografi arbeid

Modul 1: Organisatoriske kompetanser for kulturelt bevisst handling

Tittel: Kulturelt bevisst handling i barnehagelærerinstitusjoner		
Studiepoeng: 3	Arbeidsmengde: 90	Kontaktid: 28
		Selvstudium: 62
Varighet og hyppighet: 1 x år	Krav til deltakelse: -	Språk: Tysk/engelsk/norsk
Kvalifiseringsmål/ kompetanser	Studenter • utvikle forståelse av begrepet «kritisk kulturell bevissthet» i barnehagesammenheng og kjenne til relevante referanseteorier (anerkjennelse, rettferdighet, diskriminering, inkludering/ekskludering, migrasjon) • kan relatere ulike referanseteorier til arbeid i barnehager • forstå barns ulike livssituasjoner og miljøer og deres betydning for barnehage • kan relatere og anvende ulike pedagogiske tilnærminger for å muliggjøre kritiske kulturbevisste praksiser for arbeid i barnehageinstitusjoner (anti-bias-tilnærming, tilnærminger til interkulturell utdanning, migrasjonsutdanning, mangfoldsutdanning, inkluderende utdanning) • kan kritisk reflektere over pedagogiske tilnærminger med hensyn til deres konstruksjon av forskjeller • kan vurdere sammenhengen mellom sosiale/politiske forhold og utdanning og omsorg • kan reflektere over forholdet mellom internasjonal utvikling og nasjonale utdanningssystemer • kan reflektere over utdanningssystemets sammenfiltrering med (re)produksjon av sosiale ulikheter • kan reflektere over utdanningens institusjonelle strukturer på en kulturbevisst måte	

Innhold i modulen	• Teorier for å reflektere over kritisk kulturell bevissthet (anerkjennelsesteori, inkludering/ekskludering, teorier om rettferdighet, tilhørighet, deltakelse, konstruksjon av forskjeller) • Kulturelle likheter og forskjeller og å gjøre forskjell • Internasjonale utviklingstrekk (f.eks. inkludering, standardisering, nyliberalisme) og deres betydning for nasjonale utdanningssystemer • Menneskerettigheter (FNs barnekonvensjon, FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne) • Globalisering og lokalisering • Sosiale og kulturelle ulikheter i utdanningssystemet • Kritisk refleksjon over politiske og pedagogiske forhold (f.eks. orienteringsplan, standardisering, diagnostikk) • Didaktisk materiale fra utdanningsinstitusjoner (barnebøker, barnesanger, lekemateriell osv.)
Læringsformater	Forelesning, gruppearbeid, gruppediskusjoner, presentasjon, se også RECOdE verktøykassen (RECOdE 2025b)
Krav til tildeling av studiepoeng	Forskningsoppgave eller skriftlig eksamen
Foreslått litteratur	Derman-Sparks L. & Olsen Edwards J. (2010). <i>Anti-bias Education for Young Children and Ourselves</i>. Washington, D.C.: NAEYC. Faas, S., Kasüschke, D., Nitecki, E., Urban, M., & Wasmuth, H. (Eds.). <i>Globalisation, Transformation, and Cultures in Early Childhood Education and Care</i>. New York: Palgrave Macmillan. Gillett-Swan, J. & Thelander, N. (Eds.) (2021). <i>Children's Rights from International Educational Perspectives</i>. Cham: Springer Nature. RECOdE (2025e). Educational Equity in Migration Societies. Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Programmes. Part D: „Enhancing Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Institution.“ - toolkit. https://recode-erasmus.com/ Vertovec, S. (2014). <i>Routledge International Handbook of Diversity Studies</i>. London: Routledge.

Tittel: Kulturelt bevisst handling i arbeid med familier		
Studiepoeng: 3	Arbeidsmengde: 90	Kontakttid: 28
		Selvstudium: 62
Varighet og hyppighet: 1 x år	Krav til deltakelse: -	Språk: Tysk/engelsk/norsk
Kvalifiseringsmål / kompetanser	Studenter • utvikle betydningen av begrepet "kritisk kulturell bevissthet" i sammenheng med arbeid med familier • kan relatere ulike teorier om begrepet og begrepet til arbeid med familier (anerkjennelse, deltakelse, diskriminering) • forstå familiers ulike livssituasjoner og miljøer • kan anvende ulike pedagogiske tilnærminger av kritisk kulturell bevissthet i arbeidet med familier (anti-bias-tilnærming, kapabilitetstilnærming, menneskerettighetsrelatert utdanning) • forstå betydningen av menneskerettigheter i sammenheng med kritisk kulturell bevissthet i arbeid med familier • kan anvende menneskerettighetene til å utvikle kulturbevisste praksiser og arbeid med familier • forstå sentrale nasjonale og internasjonale familiepolitiske utviklingstrekk • kan relatere sammenhengen mellom sosiale/politiske forhold til arbeid med familier	
Innhold i modulen	• Familekulturer, sosiale miljøer • Familiens livssituasjon (fattigdom, migrasjon, funksjonshemming, flyktning) • Pedagogiske tilnærminger i sammenheng med kritisk kulturell bevissthet • Kritisk refleksjon over familiepolitiske forhold • Menneskerettigheter	
Læringsformater	Forelesning, gruppearbeid, paneldiskusjoner, gruppediskusjoner, presentasjoner, se også RECOdE-verktøykassen (RECOdE 2025b)	

Krav til tildeling av studiepoeng	Forskningsoppgave eller skriftlig eksamen
Foreslått litteratur	Fenstermaker, S. & West, C. (Eds.) (2009). <i>Doing Gender, Doing Difference. Inequality, Power, and Institutional Chance</i>. New York: Routledge. RECOdE (2025e). Educational Equity in Migration Societies. Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Programmes. Part D: „Enhancing Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Institution.“ - toolkit. https://recode-erasmus.com/ Jacob, W.J. & Holsinger, D.B. (Eds.) (2009). <i>Inequality in Education. Comparative and International Perspectives</i>. Hong Kong: Springer. Vertovec, S. (2014). <i>Routledge International Handbook of Diversity Studies</i>. London: Routledge. Zajda, J. & Ozdowski, S. (Eds.) (2017). <i>Globalisation, Human Rights Education and Reforms</i>. Dordrecht: Springer.

Modul 2: Personlige kompetanser om kritisk kulturbevisst handling

Tittel: Arbeid med case		
Studiepoeng: 3	Arbeidsmengde: 90	Kontakttid: 28
		Selvstudium: 62
Varighet og hyppighet: 1 x år	Krav til deltakelse Module 1	Språk: Tysk/engelsk/norsk
Kvalifiseringsmål og kompetanser	Students • Kan reflektere over og klassifisere kulturelle og sosiale likheter og forskjeller hos barn og kjenne til betydningen av forskjellskonstruksjoner • kan forholde seg kritisk til kulturelle og sosiale ulikheter i utdanningspraksis og utvikle tilnærminger til å verdsette mangfold • utvikle en profesjonell holdning til å redusere utenforskap og diskriminering • lære kulturelt bevisste kommunikative strategier for å jobbe i utdanningskontekster • kan reflektere over egen faglig rolle i å muliggjøre kulturbevisste settinger • gjenkjenne og identifisere utfordringer og problemer i arbeid med barn og familier	
Innhold i modulen	• Casestudier/videosekvenser for å ta opp temaet, refleksjon og gjenkjennelse av kulturelle og sosiale likheter og forskjeller • Casestudier/videosekvenser for å reflektere over sin yrkesrolle • Kommunikasjonstilnærminger i sammenheng med kritisk kulturell bevissthet • Involvering av praktiske erfaringer fra studenter • Utvikling av didaktiske læringsopplegg i kulturbevisste omgivelser	

Læringsformater	Forelesning, gruppearbeid, paneldiskusjoner, gruppediskusjoner, refleksjonsøvelser og samtaler, se også RECOdE-verktøykassen (RECOdE 2025b)
Krav til tildeling av studiepoeng	Refleksjonsoppgave
Foreslått litteratur	Dervin, F. (2016). <i>Interculturality in Education. A Theoretical and Methodological Toolbox</i>. London: Palgrave Macmillan. Einarsdottir, J., Juutinen, J., Emilson, A., Ólafsdóttir, S. M., Zachrisen, B., & Meuser, S. (2022). Children's perspectives about belonging in educational settings in five European countries. <i>European Early Childhood Education Research Journal</i>, 30(3), 330–343. Johansson, E., Emilson, A., & Puroila, A.M. (Eds.) (2018). <i>Values in early childhood settings. Concepts, Approaches, Practices</i>. Cham: Springer. Perez, E. N. (2021). Teaching Race and Racism in Social Work Education. In C. C. Ozaki and L. Parsons (Eds.), <i>Teaching and Learning for Social Justice and Equity in Higher Education</i> (pp. 177-198). Cham: Palgrave Macmillan. RECOdE (2025e). Educational Equity in Migration Societies. Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Programmes. Part D: „Enhancing Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Institution.“ - toolkit. https://recode-erasmus.com/

Tittel: Selvrefleksjon og selvbiografi		
Studiepoeng: 3	Arbeidsmengde: 90	Kontakttid: 28
		Selvstudium: 62
Varighet og hyppighet: 1 x år	Krav til deltakelse Module 1	Språk: Tysk/engelsk/norsk
Kvalifiseringsmål / kompetanser	Studenter • stille spørsmål ved normalitetsforutsetninger og forventninger samt hverdagsteorier • håndtere selvet og ytre oppfatninger • kan reflektere over egen biografi og livsverden på bakgrunn av sosiale verdier og normer, privilegier, påvirkninger, grupperelaterte identiteter og majoritets-/minoritetsrelasjoner • kan reflektere over egne fordommer i sammenheng med grupperelaterte attribusjoner • utvikle strategier for å håndtere egne stereotypier • kan reflektere over egne erfaringer med diskriminering og rasisme • utvikle en kulturelt bevisst holdning	
Innhold i modulen	• Biografi arbeid • Studentenes egen livsverden	
Læringsformater	Refleksjoner i gruppen, refleksjonsøvelser og diskusjoner, gruppearbeid, se også RECOdE-verktøykassen (RECOdE 2025b)	
Krav til tildeling av studiepoeng	Refleksjonsoppgave	
Foreslått litteratur	Derman-Sparks L. & Olsen Edwards, J. (2010). <i>Anti-bias Education for Young Children and Ourselves</i>. Washington DC: NAEYC. Pichon, H. W. (2021). What Is My Educational Experience? The Use of Autoethnography as an Instructional Tool in an Online Introduction to Educational Leadership Course. In C. C. Ozaki and L. Parsons (Eds.), <i>Teaching and Learning for Social Justice and Equity in Higher Education</i> (pp. 243-279). Cham: Palgrave Macmillan. RRECOdE (2025e). Educational Equity in Migration Societies. Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Programmes. Part D: „Enhancing Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Institution.“ - toolkit. https://recode-erasmus.com/	

Referanser

Baumert, J. & Kunter, M. (2013). The COACTIVE Model of Teachers' Professional Competence. In Kunter, M., Baumert, J., Blum, W., Klusmann, U., & Neubrand M. (Eds.), *Cognitive activation in the mathematics classroom and professional competence of teachers: Results from the COACTIV project* (pp. 25 – 48). New York: Springer.

Cloos, P. & Faas, S. (2021): The professionalization discourse in German early childhood education and care and its social scientific references. In: Bloch, B., Kuhn, M., Schulz, M., Smidt, W., & Stenger, U. (Eds.), *Early Childhood Education in Germany: Exploring Historical Developments and Theoretical Issues* (197-216). London: Routledge.

Faas, S. & Treptow, R. (2010). Zur Konstruktion individueller frühpädagogischer Handlungskompetenz und zur Bedeutung wissenschaftlichen Wissens. [*For the construction of individual early educational competence and the importance of scientific knowledge.*] *Neue praxis*, 40(2), 164-175.

Goffman, Erving (1959): *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday Anchor.

Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action. Vol. 1. Reason and rationalization of society*. Boston Beacon Press.

Krappmann, L. (1969). *Soziologische Dimensionen der Identität. Strukturelle Bedingungen für die Teilnahme an Interaktionsprozessen*. [Sociological dimensions of identity: structural conditions for participating in interaction processes.] Stuttgart: Klett-Cotta.

Mead, G.H. (1934). *Mind, Self and Society. From the Standpoint of a Social Behaviorist*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

RECOdE (2025e). Educational Equity in Migration Societies. Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Programmes. Part D: „Enhancing Critical Cultural Awareness in ECEC Higher Education Institution.“ - toolkit. <https://recode-erasmus.com/>